

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 31. marca 2022 - Leto XXXII, št. 13

stran 2

PO VEČLETNEM PREMORU ZASEDALA MANJŠINSKA MEŠANA KOMISIJA

*Veliko časa preživi z vnukom
stran 3*

*Skor vsakšno leto kaj nauwoga cujnapravijo
stran 4*

*Nežitavna
stran 8*

PO VEČLETNEM PREMORU ZASEDALA MANJŠINSKA MEŠANA KOMISIJA

Zadnje zasedanje Slovensko-madžarske manjšinske mešane komisije se je na Brdu pri Kranju odvijalo novembra 2017. Do naslednje, 18. seje je – deloma zaradi pandemije koronavirusa – prišlo šele letos 23. marca, in sicer v reprezentativni Vili Ybl na obrobju Budimpešte.

Letošnjemu medvladnemu zasedanju sta sopredsedovala ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch in ministrski poverjenik za razvoj sosedskih politik Madžarske Ferenc Kalmár. Člani madžarske delegacije so bili med drugimi veleposlanik Madžarske v Ljubljani Andor Dávid, generalni konzul Madžarske v Lendavi László Eduárd Máthé, slovenska parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss, predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec in predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács.

Ob ministrici so slovensko delegacijo sestavljali še veleposlanik RS v Budimpešti dr. Marjan Cencen, generalna konzulka RS v Monoštru Metka Lajnsček, direktor Urada Vlade RS za narodnosti mag. Stane Baluh, podpredsednica Sveta PMSNS Zsuzsanna Bači ter predsednica MSNS Občine Lendava Judit Vida Törnár.

»Današnje zasedanje je bilo zelo uspešno, prav tako kakor ostala, ki sem jim od leta 2015 sopredsedoval,« je v kasnejši izjavi izpostavil sopredsedujoči Ferenc Kalmár, dodal pa je, da se je od zadnjega zasedanja nabralo kar nekaj težav, ki so kljub dobrim nameram povzročile zapletena pogajanja. »Na trenutke so se nekatera vprašanja res zdela težja, moram pa reči, da je bilo že tudi v prejšnjih mesecih, ko smo usklajevali zapisnik, sodelovanje zelo konstruktivno,« nam je po seji dejala sopredsedujoča Helena Jaklitsch. V tokratnem zapisniku – ki je nastal ob okrogli 30. obletnici

podpisa Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji in slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski – so nekatera pri-

18. zasedanje Slovensko-madžarske medvladne manjšinske mešane komisije se je letos odvijalo v budimpeštanski Vili Ybl

poročila ostala še iz prejšnjih zapisnikov. Kar se tiče Slovencev na Madžarskem, je bilo še posebej izpostavljeno področje šolstva in izobraževanja.

V zapisniku beremo, na primer, o nadaljevanju financiranja pedagoških asistentov iz Slovenije, ob tem pa tudi o zagotovitvi usposobljenih mentorjev iz matične domovine za potrebe izvenšolskih dejavnosti. Zapisano je tudi priporočilo o podaljšanju petletne pogodbe o financiranju šolskih ustanov v upravljanju DSS tudi po letu 2026, ali pa o uvedbi hkratnega opismenjevanja v slovenskem in madžarskem jeziku na porabskih šolah.

»Pri nas v Porabju je vedno dobrodošla kakšna dobra praksa iz Pomurja, želimo namreč doseči, da bi se učenci z veseljem udeleževali pouka slovenskega jezika. Pridobiti hočemo čim več in čedalje boljše govorce slovensščine,« nam je povedala predsednica ZSM. Andrea Kovács je sicer dodala, da pokriva njena organizacija predvsem kulturno področje, na katerem pa ni toliko odprtih vprašanj.

»Vesela sem, da pri inštitucijah slovenske narodne skupnosti ne govorimo le o ustanovah DSS, tako naj bi

sredstva za energetska obnovo prejel tudi Slovenski kulturni in informacijski center,« je dodala predstavnica Slovenske zveze in še poudarila, da je za njeno organizacijo

pomemben tudi splošen razvoj Porabja. »V zapisnik smo uspešno vključili ureditev čiščenja odpadnih voda in izgradnjo kanalizacijskega sistema, ob tem pa je za nas pomembna tudi vidna dvojezičnost. Želimo imeti vse kašipote in ime-

Zapisnik sta na koncu dneva podpisala ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch in ministrski poverjenik za razvoj sosedskih politik Madžarske Ferenc Kalmár

na naselij tudi v slovenskem jeziku,« je poudarila Andrea Kovács.

Med priporočili beremo, da predlaga mešana komisija madžarski strani, naj se obnovijo cestne povezave iz Monoštra proti Gornjemu Seniku oziroma Verici. »Osredotočili smo se tudi na vprašanje infrastrukture, kajti naše ceste so v zelo slabem stanju. Pričakujemo, da bo madžarska vlada tudi

to čim prej uredila,« smo izvedeli od Erike Köleš Kiss. V zapisniku je tudi navedeno, da naj bi pod državno upravljanje prešla cestna povezava Verica-Gornji Senik.

Slovenska parlamentarna zagovornica je poudarila, da so nekatere predloge porabskih zastopnikov tudi zavrnili. »Predlagali smo, da naj bi naši narodnostni učitelji prejeli višje plače, tega pa niso sprejeli. Naše ustanove so namreč del madžarskega šolskega sistema, v katerem ne more biti izjem,« je dejala Erika Köleš Kiss in dodala, da niso uspeli pridobiti niti dodatne podpore za lokalne slovenske narodnostne samouprave – češ da mora biti vsota enaka za vse narodnosti na Madžarskem. »Opozorila sem tudi na to, da so sredstva, ki naj bi jih dobili iz podpisanega slovensko-madžarskega skupnega sklada, le dodatek, ki ga bomo prejeli tako mi kakor tudi prekmurska madžarska

skupnost. Poleg tega pa moramo biti deležni iste podpore, kakršno prejme vsaka narodnost na Madžarskem.«

Na to težavo je opozoril tudi predsednik DSS Karel Holec: »Težje se je bilo pogajati, pri nas se namreč odvijata dva razvojna programa in je bil podpisan tudi skupni sklad. Zato so nas večkrat opozorili, naj poskušamo svoj razvoj financirati s pomočjo teh sred-

stev. Mi pa moramo gledati dolgoročno, teh programov bo namreč čez tri leta ali pet let konec.«

Predsednik krovne organizacije je še izpostavil, da so se na zasedanju veliko borili za financiranje tehnične posodobitve Radia Monošter, med novimi priporočili pa je navedel zagotovitev sredstev za delovanje Filojevega mlina na Gornjem Seniku (pod upravljanjem DSS). Med večjimi naložbami v prihodnosti je naštel ustanovitev galerije in medijskega centra v Monoštru, hkrati pa poudaril, da si DSS prizadeva tudi za prevzem upravljanja Muzeja Avgusta Pavla.

Vsi naši sogovorniki so se strinjali, da so pogovori potekali v konstruktivnem duhu. »Smo se pa na obeh straneh zavedali, da ne moremo primerjati položaja obeh manjšinskih skupnosti. Položaj Porabskih Slovencev je namreč precej drugačen. Zato jih je potrebno še toliko bolj podpirati in sprejeti konkretne ukrepe, da bi bili učinki vidni,« je na razlike med narodnostma opozorila ministrica Helena Jaklitsch.

Na madžarski strani bodo podpisani zapisnik predložili vladi, ki bo nato pripravila akcijski načrt. To pomeni, da bodo za vsako priporočilo poiskali finančne vire in določili odgovorne osebe na ravni ministrov ter roke za izvedbo. Slovenska ministrica pa je zagotovila, da zapisane stvari resno misli tudi njena vlada.

Uresničitev priporočil bodo preverili na naslednjem zasedanju mešane komisije, ki se bo predvidoma odvijalo prihodnje leto v Sloveniji.

(Slika na 1. strani: Judit Vida Törnár, Zsuzsanna Bači, dr. Helena Jaklitsch, Ferenc Kalmár, Erika Köleš Kiss, Andrea Kovács in Karel Holec – predsedujoča in narodnostni člani manjšinske mešane komisije)

-dm-

Seja Sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu

Sodelovanje še nikoli ni bilo tako učinkovito

Na povabilo predsednika slovenske vlade in predsednika Sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu *Janeza Janše* se je v Ljubljani prejšnji teden sestal omenjeni organ. Seja je bila namenjena aktualnim razmeram zamejske skupnosti, delovanju njenih organizacijskih struktur med in po pandemiji, prihodnji finančni perspektivi kot priložnosti za slovensko manjšino in možnostih kandidature na Interreg projektih. Seje so se ob pristojni ministrici za Slovence v zamejstvu in po svetu *Heleni Jaklitsch* udeležili tudi predstavniki avtohtone slovenske narodne skupnosti v Avstriji, Italiji, na Hrvaškem in Madžarskem ter ministri, katerih pristojnosti so povezane z delovanjem in položajem Slovencev v zamejstvu. Med slednjimi so bili ministrica za izobraževanje *Simona Kustec*, minister za kulturo *Vasko Simoniti*, minister za razvoj in evropsko kohezijsko politiko *Zvonko Černač* in notranji minister *Aleš Hojs* ter državni sekretarji *Andrej Čuš*, *Stanislav Raščan* in *Aleš Irgolič*.

Predstavniki slovenskih narodnih skupnosti, med katerimi stali bili tudi zagovornica Slovencev v madžarskem Parlamentu *Erika Köleš Kiss* in predsednica Zveze Slovencev (ZSM) na Madžar-

skupino v vrtcih in asistente za obe dvojezični osnovni šoli in tudi za šolo v Monoštru, kjer se poučuje slovenski jezik. Slovenska parlamentarna zagovornica je navzoče, še pose-

domovine.

Andrea Kovács je najprej poudarila, da so nas »krizni časi naučili, da je sodelovanje med manjšinskimi organizacijami še toliko pomembnejše. Skupaj smo iskali možnosti, kako reševati težave, ki so se pojavile zaradi Covida-19 na raznih področjih. V času pandemije je bilo Porabje ponovno zaprto proti Sloveniji. S pomočjo diplomatskih predstavnikov, Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Ministrstva za zunanje zadeve RS smo dobili vsaj en odprt prehod na našem območju. Posebna hvala ministrici *Jaklitsch* za ureditev možnosti brezplačnega testiranja v Čepincih«. Predsednica ZSM je opozorila, da je zaradi Covida-19 v obmejnem prostoru manj stikov in povezovanja, kot je bilo to še pred 20. leti. »Da bi bilo tega več, pa tudi, da bi bila ponudba bolj kakovostna, delamo na tem, da izoblikujemo sistemske oblike povezovanja, zlasti na področjih kulture, športa in gospodarskih organizacij. V zadnjem času je poleg zago-

taavljanja bogate kulturne ponudbe delo naših organizacij osredotočeno tudi na področje mladih in na gospodarski razvoj slovenskega Porabja,« je še poudarila *Andrea Kovács* in opozorila, da je cilj vseh slovenskih organizacij na Madžarskem, da se izboljša nivo znanja slovenščine pri otrocih, mladostnikih in odraslih.

Obe predstavnici Porabskih Slovencev sta na seji izpostavili, kako pomembno je da Slovenija omogoča, da se študenti iz zamejstva pod ugodnimi pogoji vpišejo v izobraževalne programe javnih visokošolskih zavodov v Republiki Sloveniji in se za njih zagotovijo tudi štipendije in ustrezni pogoji za bivanje v študentskih domovih. Opozorili sta tudi na gospodarske programe, ki naj bi v prihodnjih letih omogočili, da se bo Porabje gospodarsko okrepilo in postalo privlačno tudi za mlade, tako da bodo ostali v domačem okolju.

Silva Eöry

Fotografija: Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Predsednik vlade *Janez Janša* in ministrica *Helena Jaklitsch*

skem *Andrea Kovács*, so se premierju in ministrom zahvalili za dobro sodelovanje v mandatu te vlade in poudarili, da sodelovanje še nikoli ni bilo tako učinkovito. *Erika Köleš Kiss* je obenem izpostavila, da Porabski Slovenci potrebujejo pomoč strokovnjakov iz Slovenije, in sicer »pedagoške asistente za vsako slovensko

bej ministrico *Simono Kustec*, opozorila, da bi bilo koristno v učne programe slovenskih šol vključiti, da ima vsak učenec vsaj enkrat možnost, da obiše tiste kraje v sosednjih državah, kjer živijo zamejski Slovenci. Izrazila je tudi željo, da bi se v osnovnih in srednjih šolah učili tudi o tem, da Slovenci živijo tudi izven meja

Irena Fasching - prejemnica Spominske plakete Avgusta Pavla

VELIKO ČASA PREŽIVI Z VNUKOM

»Priznanje me je presenetilo. Res nisem vedela, da bom letos jaz tista, ki ga bom prejela,« je nekaj dni po tem, ko je v Vasegerszegu prejela Spominsko plaketo Avgusta Pavla povedala *Irena Fasching* iz Sakalovcev in dodala: »Menim, da mi je Državna slovenska samouprava, ki me je predlagala za to plaketo, na ta način dala priznanje za 40 let, ki sem jih posvetila poučevanju slovenskega jezika v Porabju.« *Irena Fasching* je osnovno šolo obiskovala v domačih Sakalovcih: »Meseca junija bo minilo že 50 let, odkar sem zaključila osnovno šolo. Generacije za mojo so se v višjih razredih že začele šolati v Monoštru, kjer sem sicer sama nadaljevala šolanje na gimnaziji. Potem pa sem se odpravila v Sombotel, na učiteljske.« Svojo poklicno pot je kot učiteljica leta 1981 začela na domači šoli v Sakalovcih. Leta 1985 je na Visoki pedagoški šoli Berzsényi Dániel diplomirala iz slovenščine in nato leta 1988 svojo učiteljsko pot nadaljevala v Monoštru. Najprej je

slovenski jezik poučevala na OŠ Istvána Szécsenyija, leta 2005 pa se je pridružila učiteljskemu zboru na Gimnaziji Vörösmarty Mihályja, kjer je nato poučevala vse do svoje upokojitve. Kot učiteljica slovenščine je številne otroke pripravila na osnovni izpit iz slovenskega jezika, v gimnazijskih letih pa na državno srednješolsko tekmovanje iz slovenščine in na uspešno opravljen izpit srednje stopnje iz slovenskega jezika: »Vrsto let sem bila tudi izpitna učiteljica za maturo iz slovenskega jezika na srednji šoli, pomagala sem tudi dijakom, ki so želeli nadaljevati visokošolsko izobraževanje v slovenskem jeziku na univerzi v matični državi ali v domovini.«

Sogovornica ni samo poučevala, ampak je aktivno pomagala tudi pri razvoju slovenskih učnih gradiv za potrebe slovenske narodne skupnosti. »Ne samo jaz, skupaj z dvema kolegicama smo napisale učbenike za šolarje nižjih razredov, od drugega do četrtega razreda. Dobro je bilo, da

smo se lotile tega dela, saj učenci niso imeli ustreznih učbenikov.« Kot srednješolska učiteljica

Irena Fasching Spominsko plaketo izroča predsednik Skupščine Železne županije *László Majthényi*

je učence, ki so se učili slovensko, kot mentorica vedno z veseljem in navdušenjem spremljala tudi ob različnih aktivnostih zunaj šolskega okolja: »Z dijaki sem bila na smučarskih taborih, na jezikovnih tečajih, svoje učence sem spremljala tudi v Bruselj, kjer so poročali o projektu TVAS iz Slovenije, v katerem so tudi sami uspešno sodelovali.«

V obrazložitvi priznanja ni bilo

izpostavljeno le dolgoletno delo *Irene Fasching* na področju vzgoje in izobraževanja, ampak tudi

»V samih Sakalovcih smo, tudi v želji, da mladi ne bi pozabili slovenskega jezika, organizirali različne programe.« Kot upokojenka se rada udeležuje prireditve, ki jih organizira Društvo porabskih slovenskih upokojenec. »Imamo več različnih programov. Pomembno je, da z druženjem ohranjamo tudi naš materni jezik, predvsem naše porabsko narečje. Dobro bi bilo, da bi to narečje ohranilo čimveč ljudi,« je še povedala sogovornica, ki na vprašanje, če ima kot upokojenka zdaj kaj več časa za različne hobije in prostočasne aktivnosti, odgovori, da ne, saj je postala tipična upokojenka, se pravi, da nima nikoli dovolj časa: »Imam majhnega vnuka, tako da sem zelo vesela, da se lahko zdaj bolj posvečam njemu. Veliko časa preživim z njim.« (slika na 1. strani: *Irena* v krogu družine ob praznovanju svojega rojstnega dneva v lanskem letu)

Silva Eöry

Fotografije: arhiv časopisa *Porabje*

PREKMURJE

Žiga Kous

Žiga Kous, 29-letni fotbaler soboške Mure, je biu vöodebrani za Vestnikovo osebnost Pomurja za leto 2021. V uredništvu te medijske iže so oprvim dolaučili osem kandidatov, za stero so te lidgé leko glas dali. Daleč največšo podporo je daubo eden od kape-tanov aktualni državni prvakov, steri je po numeri nastopov že na 4. mestu klubske lesnice. Gda je zvödo, ka so vrnau njemi lidgé največ glasov dali, je biu veseli in trnok presenečeni: »Nikdar sam si nej brodo, ka ge dobim tau priznanje. Čestitam vsejm drugim kandidatom, steri so bili v izbori, vej pa je vsakši od nji trnok dober na svojom področji.«

Pauleg Žige Kousa so bili kandidati za Vestnikovo osebnost Pomurja za leto 2021 ške: Vera Granfol, leranca na OŠ Gornja Radgona in aktivna članica Kluba leranc in škonikov globalnoga včenja, Klement Časar, predsednik komisije za delo z mladino pri Gasilskoj zvezi Šalovci in pobudnik akcije zberanja odpadni pločevink, Danijela Hozjan, dugolejtna prednjja Zveze kulturni društev Lendava, Srečko Kalamar, ustanovitelj firme Goričanka Kalamar, stera je s tem, ka je oprla bauto v centri Murske Sobotne, pomagala oživiti varaško gedro, Zlatka Lebar, prejemnica zlatoga znaka, najvišišoga priznanja Zbornice zdravstvene in babiške nege, Sara Sukič, mlada podjetnica, stera je v Murski Soboti oprla prvo »zero waste« bauto v regiji, in Leon Novak, pušpek Evangeličanske cerkve na Slovenskom in diuhovnik Evangeličanske cerkvene občine Murska Sobota, steri je dau pobudo za obiditev ekumenski šetanj vörski voditelov po varaši.

Silva Eöry

Danijela Krpič – direktorica Zavoda za upravljanje kulturne dediščine Grad

SKOR VSAKŠO LETO KAJ NAUVOGA CUJNAPRAVIJO

Danijela Krpič je direktorica Zavoda za upravljanje kulturne dediščine Grad, steri ma na skrbi Doživljajski park Vulkanija tö. »Vsem, steri nas gorpoiščejo, prikažemo, kak je prinasa bilau inda svejta, gda je tü plüčko vulkan. Pauleg toga v našom zavodi skrbimo za tau tö, ka se razvija turizem v občini nasploj.« je oprvim povödala sogovornica, stera pri Gradi, gde je gorrasla tö, ške gnesden žive in tau v domanjom rami vküper z očom pa materdjov.

Danijela Krpič (prva s prave strani) vküper s sestrama, bratom pa starim očom Janezom in starov materdjov Marijov

»V našoj držini smo štirge mlajši. Mam dvej starejšivi sestri, dvojčici Lidijo in Anamarijo, pa mlajšoga brata Franca, steroga smo – zatau, ka je oča tö Franc – že od maloga zvali Frenki. Prinasa je bilau furt veselo, vej pa smo se kak deca dosta vanej špilali, v naravi, zvün toga pa smo doma na paverstvi pomagali pri deli mami pa starim starišom, vej pa je očo nej bilau dosta doma, zatau ka je delo v Avstriji, pauleg Beča, in je samo na koncaj kedna domau odo,« je povödala Danijela Krpič in cujdala, ka se je oča, steri je ovak ranč tak od Grada, priženo na mamino vertstvo: »Mama Viktorija je doma ostala in je skrb mela na domanje paverstvo. Meli smo maro in svinje tö, tak ka je bilau furt zavolé dela. Leko povem, ka ge tö znam krave dogiti, kositi, grablati, se pravi skor vsa domanja dela na paverstvi. Tö, gda smo šli mlajši v šaulo pa naprej študerat, smo mare več nej meli, tak ka gnesden živine nemamo več, mamo pa ške velki gračenek in rasilinjak tö. Zelenje smo furt meli domanjo in ške gnesden je tak.«

Po zgotovljeni osnovni šauli se je Danijela Krpič šaulivala na so-boškoj gimnaziji, po tistom pa je

üšla v Maribor študerat geografijo in zgodovino. »V tistom cajti sam spoznala dosta takši lidi, s sterimi sam ške gnesden povezana. Sploj s tistimi, steri skor gnako delamo, v turizmi, se dostakrat vidimo.« Oprvim je brodila, ka de mogauče leranca, ali te go je vseedno v turizem bole potegnilo: »Gda sam nazaj domau prišla, sam ške nej mejla diplome, sam že začnila delati kak turistična vodnica na našom gradi. Se pravi, ka sam vodila turiste, steri so

najbaukši. Oprvim smo bili dva mejseca zaprejtji, po tistom pa preminaučo zimo ške šest mejsecov. Zdaj, ka smo že neka cajta oprejtji, lidge pá radi pridejo, samo ka morejo nutdržati vse naprejspisane zaščitne ukrepe, stero so nam prejdnji v rosagi pa zdravstvi zapovödali.« Skor vsakšo leto kaj nauvoga cujnapravijo. Vrnau zdaj prenavlajo zidino, v steri je geološki muzej, na srejdji leta pa do leko vsi, steri do prišli k njim, daubili virtualne aukule, s

knjigo, stero zdaj leko lidge, steri pridejo k nam, v našoj bauti küpijo tö. Pa nej samo tau, liki tüdi nakit, polone, čokolade in rokodelske produkte. Najrajši pa, tak mladi kak starejši, küpijeje minerale, steri mamo rejsan dosta. Te minerali majo energijo, stera nam leko pomaga pri zdravdji in dobrom počütji.«

Danijela Krpič rada potüje. Najdugša paut do zdaj go je leta 2018 odpelala v Kanado, gde ma žlato tö. »Moja mama je mejla sedem

Leta 2018, gda je v Kanadi gorpoiskala žlato, si je poglednila Niagarske slapove tö

si prišli poglednit grad. Te sam tau ške prejk javni del delala. V tistom cajti smo pri Gradi organizerali tisti naš velki program tö, nauč čaralic, tak ka sam se

pomočjav steri do spoznali megavulkane, zvün toga bi radi pred zidinov napravili mlašeča igrala tö. Že lani so na den zemle vödali edno knjigo tö, slikanico, z naslo-

bratov in sester, od toga so štirge odišli v Kanado, večina v Montreal, edna teta pa v Edmonton. Vsi so se s Slovenci oženili, edni že doma, drugi pa tam v Kanadi,« je raztomačila sogovornica in povödala, ka njeni bratrance in sestrične znajo ranč tak po slovenski gučati: »Mamo ške stike, gnesden je z moderno tehniko tau malo ležeje in nej tak drago, kak je inda svejta bilau. Je pa bilau fajntiti in videti, kak uni tam živejo. Bila sam mejseca juliuša, tak ka sam bila na slovenskom dnevi tö, steroga pripravljajo na farmi, kak tau uni pravijo naselji počitniški ramov, stero so napravili pauleg Montreala. Te sam spoznala dosta lidi, steri so odišli iz Prekmurja pa tam živejo. Sploj nemreš vörvati, kak so uni veseli vsakšoga Slovenca, steri pride z domovine, ka te leko z njim po domanje gučijo. Starejši se radi spominjajo na tau tö, kak je bilau ške te, gda so uni v Sloveniji gorrasli pa spitavajo, kak mi gnesden živemo.« je ške na konci povödala Danijela Krpič, stera brodi, ka de v Kanado ške gda üšla poglednit svojo žlato.

Silva Eöry
Kejpi: osebni arhiv
Danijele Krpič

Danijela Krpič vküper s sodelavci pred Vulkanijov. V rokaj drži olimpijsko baklo

furt bole s turizmom začnila spravlati. Zdaj nam malo falita prireditve, sploj našim društvom, ali te smo v občini vrnau začnili našo Vulkanijo delati, pa se je moja pozornost tö bole v tau usmerila.«

Doživljajski park Vulkanija je svoje dveri goropro 2013. leta, tak ka de drugo leto svetiu svoj 10. rojstni den: »Zadnjivi dve leti sta zavolo koronavirusa nej bili

vom Oli iz dežele vulkanov, stero je napisala erična slovenska pisateljica Desa Muck, ilustrero pa go je Uroš Hrovat. Oli bralce odpela v svoj vulkanski svejt in raztomači vse o vulkani, steri je na Goričkon plüčko pred trejmi milijauni lejt: »Že dugo smo brodili, ka bi bilau fajntiti edno knjigo o našoj maskoti, krti Olini. Fejst smo bili veseli, ka je bila Desa Muck pripravljena, ka za nas napiše tau

Žagarge

Ranč tak kak za mlinare za žagare tō ne moremo povōdati, ka bi se spravlali z ednov od domanji meštrij. Na Slovenskom pa je inda svejta donk

rámeki in spodkar tō dva, šteriva sta go doj vlejkla.

V Škandinaviji, gde je sploj dosta lesá, so ranč tak kisanau nutvpelali vodne žage, o šteraj pišejo stari papéri oprvim v 13. stoletji. Na Nemško je tehnologija prišla stau-dvejstau lejt kisnej, največ pa so je po Evropi postavili v 18. stoletji.

Na Slovenskom so prvo vodno žago gorzamerkali leta 1358, tau pa na reki Sori pri gorenjski Železnikaj. Največ žag, kauli 2.700, pa so vküpispisali v lejtaj 1928-30, gda so vōsekli dosta privatni in dr-

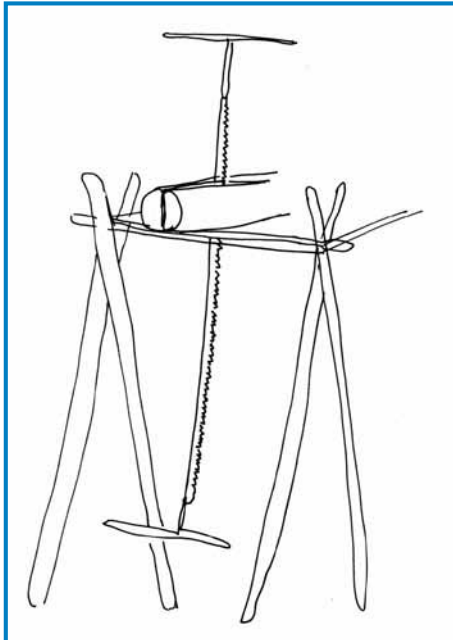
vküper nücajo vekše žage.

Dostakrat smo že dojspisali, ka so žage na Slovenskom na gausi stale vküper z mlinami ali kovačijami. Zavolo toga je biu mlinar žagar tō, ali pa naaupek. Mlinar je delo na žagi sam komandéro, vej je pa emo svoje inaše, največkrat pa je plačüvo ednoga majstra tō.

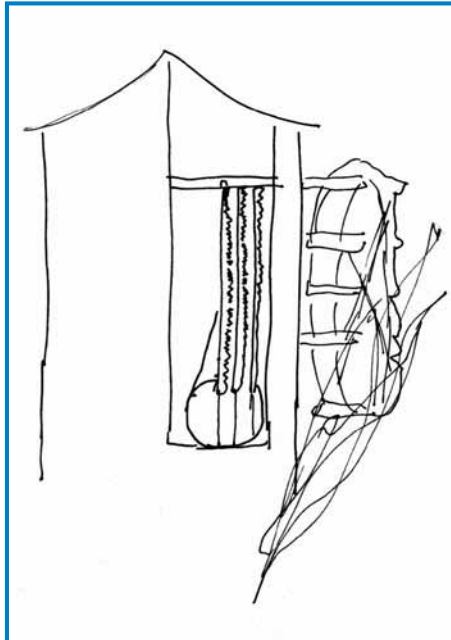
Žagarski delavci so bili ovak plačani kak mlinarge: dobivali so penezze, nej pa naturalije. Vrnau zavolo toga so v svojoj vesi dosta več velali kak mlinarge ali drügo prausno lüstvo. Dosta žagarov pa je nej dobro vertivalo,

lo dosta nesreč med delom tō.

V leseni kolibaj so ništorni pomočnicke spali tō, drügi pa so počivali v štalaj ali na paudi. Gospodar je svoje pomočnike

Duga žaga za žagdole (deské) žagati - trgé-štirge žagarge so raučno rédili deské s plojeka

Dosta žag je inda svejta gnala voda - stale so pri potokaj, dostakrat vküper z mlini

bilau dosta takši izni žag, v šteraj so rezali lejs za sebé, bližanje sausade in drügo lüstvo v vesnici. Té žage so slišale k privatnim gazdijam, zatok leko pravimo, ka je bila žagarija ranč tak edna od raučni meštrij, s šterimi se je spravlo slovenski paver.

Kak mlinarge so žagarge tō vōponücali mauč vodé, štera je gnala njine škéri. Če rejsan pa o vodni žagaj pišejo v dokumentaj že sploj rano, so je začnili na veuko nücati dosta kisnej kak mline. Istina je tau tō, ka so samo v tisti krajinaj žagali, gde je bilau zavolé lesa. Pavri so bili včeni staroga, raučnoga žaganja plovon na žagdole (deské), zvün toga pa je bilau za nji - zavolo lagvi poštij - tau tō žmetno, ka bi plove odpelali k žagam.

Za raučno žaganje plovon so nücali veuke žage, štere so bile postavlene v lesene rámekke. Té so meli na vsakšoj strani po dva prejšloča, zatok so bili za delo potrejbni štirge delavci. Na plojeki sta stala dva, šteriva sta gor vlejkla žago v

žavni gaušk. Tau pa zatok, ka se je po prvoj svetovnoj bojni trnok zdignila cejna lesá, za deset lejt, djenau pred veukov gospodarskov krizov, pa so prej »žage spejvale naučédn«. S kem več žag je bilau, tem več delavcov so nücale. Leta 1929 je na Slovenskom služilo največ, više 12 gezero žagarov, zvün toga pa je dosta drügi delavcov pelalo lejs z gauške do žage, te pa od tistec na panaufe. Zakoj so dali pavri tak na veuko vōsečti svoj lejs? Zavolo toga, ka so dosta dugá meli in so tak leko brž do penez prišli. Ništterne posabne žagarske produkte (na priliko lade ali šiftov pod) so rédili v delavnica, štere so že skoro kak fabrike bile. Zvün té je bilau dosta menjši žagarski firm, največ pa so žagali v mali žagaj, štere so bile povezane z mlinami. Poznavalci so že tistoga ipa gučali, ka takše male delavnice nedo mogle konkurérati z vekšimi fabrikami, zavolo toga je rosag truco male žagare, aj se združijo v lesne zadrüge (szövetkezetek) in

nej so bili pošteni pri svojom deli ali pa so preveč lokali in tak na nikoj prišli.

Delo na žagi je bilau žmetno in ga je eden človek nej lado. Dojprazniti plove s kaul in je postavlati na žago, preklajati žagdole (deské) - ta dela so terdjala najmenje dva človōka. Zatok so skoro pri vsakšoj žagi zvün majstra delali pomočnicke tō. Uni so živeli v žagarovom rami ali pa so na delo ojdli z bližanji vesnic.

Delaven dén je biu trnok dugi, eške posaba, gda je bila sezona. Küpci so steli s kem prva dobiti svoj zožagani lejs, zatok so majstri žagali cejle noči. Žagari so plačali v penezaj, ništetni pa celau z lejsom. Ka je žagar daubo, tisto je audio, tau pa ma je prineslo lejpi asek, ranč tak kak mlinarom daublena mela.

V svoji kolibaj so žagarge vzimi küriili, vej je pa bilau odpadnoga lesa in skalin vsikdar zavolé. Na policaj je nej mogla faliti palinka, štero so v zimski mejsecaj flajsno koštavali. Ranč zavolo toga se je zgaudi-

plačüvo s penezami, bili pa so takši majstri tō, šteri so svojim delavcom gnauk na leto dali malo lesá ranč tak. Vrnau tak kak pri mlinaraj so ništetni delavci od svoji gospodarov gnauk na leto dobili en par črejvlov in gvant.

Žagarge, njini pomočnicke in inaške so bili po vesnicaj edna posabna skupina. Meli so gvüšen mejsečni zaslužek v penezaj, zavolo svojoga žmetnoga dela pa so znali »bole krepko vdariti« ranč tak. Med veškimi pojbbami so dosta velali, takšoga ipa tō, gda so ojdli k deklam po vesi.

Žagarstva kak domanje meštrije je bilau na Slovenskom konec na srejdji 1950-i lejt, v tisti komuništarski cajtaj so tau delo dojzapovōdali z zakonom. Samo v rejtki slovenski krajinaj so dopüstili delovanje vodni žag, indrik pa so si žagarge ziskali alternativne energije. Žagati so začnili v električni žagaj.

-dm-
ilustraciji:
Marija Kozar

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Več ne trzari cug med Sombotelom pa Kőszegom

Pa nej zatok, ka so gorapobrali tirnice, liki zatok, ka so je vküpzōšvarcali pa se sploj ne čüje, gda cug pela. Edni tau pravijo, ka cug mora trzariti pa malo trausiti, vejpa od tauga je cug. Leko, ka dosta lüstva ranč ne vej, depa tau, gda ednoga dročne pa glas da, tau je zatok, ka so tirnice nej edna za drügov vküpzōšrajfane, liki med njimi pau ali še več centimejterov geste. Tau so pa zatok tak vōnajšli, ka gda je vrauče pa se tirnice vtegnejo, aj majo mesto. Če bi tauga nej bilau, bi se vse vküpzvugnile. Zavolo toga je te tipičen glas, ka čüjemo, gda cug pela. Po takši tirnicaj cug naglo ne smej voziti pa ranč ne more. Tam, dej so tirnice vküpzōšvarcane, tam cug leko pela bola naglo tō, pri nas v Železnoj županiji tak 120-130 kilomejterov na vōro. Pred lejtami so ranč tak obnovili tire od Monoštra do Sombotela, zdaj je malo več kak pau vōre, pa smo že v Somboteli. Če te cug stoj zamidi, z autonom ga že ne more zaodti. Srejdnja generacija se še dobro spomni na tau, gda je leta 1984 med Sombotelom pa Monoštrom še vozo cug na paro. Istina, ka nej vsikši, samo eden - tisti, steri je večer v šestoj vōri prišo v Varaš. Nej dosta lejt pred tejm je še vozo takši cug tō, dej so vzimi s kalami ali kulnom nalagali. S takšim cugom bi se gnesden že gvüšno niške nej vozo, depa na tej nauvi pa hitrejši cugaj se že vsikdar več lüstva vozi. Nauve tire med Sombotelom pa Kőszegom so lani juniuša začnili delati, košto je več kak tri milijarde forintov pa zdaj 25. marcüša so ga uradno prejkдали pautnikom.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Ministrica obiskala Slovence v Nemčiji

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch je bila na obisku pri rojakih v Nemčiji. Prvi dan obiska je bil namenjen slovenski skupnosti v Frankfurtu, kjer se je najprej srečala s patrom Andrejem Kochom, poljskim duhovnikom, ki je po zaprtju slovenske katoliške misije prevzel skrb za pastoralno oskrbo Slovencev v Frankfurtu. V nadaljevanju dneva se je sestala s predstavnikoma slovenskega društva SAVA Frankfurt in učiteljico slovenščine Brigito Lovenjak, ki je zaposlena na Evropski šoli Frankfurt, a v prostorih društva poučuje tudi dopolnili pouk slovenskega jezika in kulture. Prvi dan obiska je ministrica zaključila v Berlinu. Udeležila se je slovenske svete maše, ki jo je vodil Izidor Pečovnik, med Slovenci v Berlinu zelo priljubljen slovenski duhovnik, ki že več kot četrto stoletja skrbi zanje. Po sveti maši je sledilo srečanje, ki so ga sooblikovali tudi otroci dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture, ki ga vodi učiteljica Magdalena Novak. V Berlinu se je ministrica sestala tudi z ekipo veleposlaništva Republike Slovenije v Berlinu. Polona Mal Bitenc, ki je na veleposlaništvu odgovorna za izvajanje konzularne dejavnosti, je na kratko predstavila aktivnosti, povezane s konzularno dejavnostjo. Potrebe so velike, saj v Zvezni republiki Nemčiji živi med 30 in 40 tisoč slovenskih izseljencev in zdomcev, veleposlaništvo pa pokriva kar štirinajst od šestnajstih nemških zveznih dežel. V pogovoru z veleposlanikom Francijem Butom pa je ministrica izrazila svoje veselje, da je veleposlanik vrata svoje rezidence odprl tudi slovenski skupnosti. Zadnji dan obiska se je Helena Jaklitsch v Willichu, mestu v nemški zvezni deželi S Porenje – Vestfalija, udeležila vseslovenskega srečanja slovenskih društev na tem območju.

NOSEČE ŽENSKES SO V VEKŠOJ NEVARNOSTI

Gnes že dobro vejmo, ka koronavirus najboljše škaudi tistim, šteri majo kronične betege, na priliko cukerni in srčni beteg, astmo, ali pa so preveč tūčni. Geste pa eške edna skupina, štera je v trnok veukoj nevarnosti: tau so kuste ženske. Eške samo za en par lejt leko dobimo realen kej o tom, kelko bodauči mamice in nej narodjeni detet je mrlau zavolo kovida. Sploj pa če so prva nej prosile vakcino.

V merkanarski novinaj Washington Post so na konci lanjskoga leta dojsipisali edno štorijo, s štere se leko dosta navčimo. *Diana Garcia Martinez* je bila stara 28 lejt, gda je dobila koronavirus. Njeni mauž *Chris Crouch* je biu policaj, šteri je dau valati, ka je té beteg nej tak strašen, kak ga mediji nutpokažejo. Vörvo je, ka so cepiva bole nevarna, ka so je eške nej zavolé vösprobali in ka se slobaudnim lidam nika ne smej vsildjavati. Njegva žena je bila vrnau takšoga mišljenja. Na gnauk je samo Diana kusta gratala. Gučalo se je, ka bodauče mamice zavolo vakcine

leko zgibijo svojo dejte ali celau življenje, zatok se je nej dala cepiti. Gda je bila v osemnajsetom kedni, sta se z možaum odpelala v Las Vegas, gde je Diano začnila boleti glava. Nej sta se dosta spravljala s tejm, doma pa je ženski gorskaučila vročina, gratala je sploj trūdna in je za en malo že žmetno sapo djemala.

Diana je prišla v špitale, gde se je pokazalo, ka je problem tak veuki, ka go morejo na respirator (lélegeztetógép) dati. Padarge so se čüdivali njenoma betegi, vej je pa bila ženska mlada in zdrava. Diana je bila eške pri sebi in je začnila kričati, aj go rejšijo, vej pa more prej eške dva deteta gorzraniti (ednoga je že prva mejla). Moremo znati, ka nosečnost (terhesség) na glavau postavi žensko tejljo, najbolj pa imunski sistem. Zaman so ženske kuste že od Eve dale, eške itak ne razmejmo djenau, ka se ž njimi takšoga ipa godi. Gvüšni pa smo, ka če je kovid zgrabi v nosečnosti, je tau veuka nevarnost tak za mamico kak za dejte.

Čednjaki so gorprišli, ka koronavirus napravi graube komplikacije pri kusti ženskaj. Edni tomačijo, ka je njini imunski sistem »v pripravljenosti« zavolo

deteta in preveč naglo reagéra. Drugi pa gučijo ranč naapek: imunski sistem noseči žensek je prej zatok slab, ka bi

Covid je posaba nevaren za ženske, štere dejte čakajo - eške padarge ne vejo djenau, zakoj

tejljo nej völičilo malo bábo. Z vsega toga leko vidimo, ka eške padarge tö ne vejo djenau, za koj volo je kovid tak nevaren za kuste ženske. Telko pa je gvüšno, ka dejte materi krajdjemé oksigen in krv, koronavirus pa zavolo toga ležej škaudi plüčam in napravi grüde v krvej.

Povrnimo se zdaj k našoj Diani. Gda so go privezali na respirator, je mauž skaus pri njej sejdo. Deset dni je nej smo vö s sobe, vej so pa brodili, ka je un tö daubo viruš. Po dvej kednaj je ženska več z respiratorom tö nej mogla sapo djemati, zatok so se padarge odlaučili, ka go prikapčijo na umetna plüča zvün tejlja (ECMO). Tau je slejdnja rešilna slama merajaučim betežnikom, vej pa aparat leko napravi krvavitve, stroke ali infarkt.

Té mašin nücajo samo takšoga reda, če več nemajo kaj zgibiti, pri kusti ženskaj pa skor nikdar. Med 2008 in 2017 je bilau v Meriki samo devet takši prilik, preživele pa so samo tri matere in pet detet. Diana bi dosta baukše šanse mejla za življenje, če bi nej bila kusta. Zatok so njenoga moža postavili pred najboljše žmetno odločitev njegovoga žitka: ali naj vözve mejo 20-kedensko dejte (štero bi tak za

en malo gvüšno mrlau) ali pa naj ga dale pistijo v maternom tejlji (ka bi bilau za badva nevarno). Chris se je odlaučo, aj probajo rejšiti badva, aj bába ostane v maternici.

Padarge so računali, ka ženska samo tri kedne zdrži na umetni plüčaj, donk pa je vödržjala en mejsed in se čüdežno prebidila. Leko je komunicérjala, pisala je SMS-e svojoj žlati. Brodili so, ka je najžmetnejše že nimo. Te pa se gi je zmejšalo v glavej, zgübila je pogled, na konci pa spadnila v komo.

Spravili so go nazaj na umetna plüča, sledik pa se je vöpokazalo, ka je (ali od kovida ali od terapije) gratala edna grüda v njeni žilaj. Ta je eksplodérjala in so njeni mali falajčki kak »vihér« vrazmo zleteli po tejlji betežnice. Tri male grüde so prišle do njeni mozgauv in napravile stroke, edna štrta pa je prišla v njeno srcé in napravila infarkt.

Malo dejte v tejlji Diane pa je zmejs lepau raslo, in so ga pri 31 kednaj s carskim rezom vövezli z maternice. Za svojo starost je biu pojbiček lejpi veuki, dali so ma ime Cameron. Diana je bila te že tri mejsede v špitalaj, njeni žitek pa je biu v vsikdar vekšoj nevarnosti. V plüča gi je prišo eden nauvi viruš, padarge so že premišlaval, ka gi presadijo drugo plüča.

Te pa se je pá zgaudila edna veuka čüda, Diani je furt baukše grtúvalo. Venak zatok tö, ka je bába več nej bila v njenom tejlji. Kazalo je, ka de ženska zavolo stroka cejlji žitek betežna v glavej, k sreči pa je do toga nej prišlo. Eške dugo so gi davali oksigen, za en malo pa je donk začnila sama ojtí.

Po té žmetni mejsedaj je bilau možej že strašno žau, ka sta se z ženov nej dala cepiti. Od tistoga mau sta že gorvzela vakcino in vsakšoga nagučavata, aj vrnau tak včini. De se jima je tau eške v držini nej cejlak posrečilo, vej se je pa edna žlata – če rejsan je znala, ka se je z Dianov zgaudilo – nikak nej stejla cepiti. Tista žlata je za en malo daubila kovid in po kratkom betegi mrla.

-dm-
ilustracija:
Szilveszter Bartkó

Komemoracija v spomin Alojza Škrjanca – Mirka

Na monoštrskem pokopališču so 19. marca položili venec in prižgali sveče v spomin na padlega borca *Alojza Škrjanca-Mirka*, poveljnika nekdanje Prekmurske čete. Spominsko komemoracijo sta organizirali območni Zvezi združenj borcev za vrednote NOB Murska Sobota in Lendava. Poleg članov obeh združenj so bili med prisotnimi tudi sloven-

dogajanje ob koncu vojne. Po njegovih besedah je kraj, kjer je padel poveljnik Prekmurske čete Alojz Škrjanc-Mirko, naj-severnejša točka, do katere so prišli takratni partizani in na ta način želeli obraniti tudi slovensko Porabje. Zavzel se je za ohranjanje spomina na posameznike in dejanja, ki so prispevali k temu, da Slovenci danes živimo v miru.

ska generalna konzulka v Monoštru *Metka Lajnsček*, predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem *Andrea Kovács* in podpredsednik *Jože Hirnök*.

Alojz Škrjanc-Mirko je padel na prvi pomladni dan leta 1945 pod streli madžarskih orožarjev pred Borovnjakovo domačijo med krajema Verica in Sakalovci v Porabju. V njegov spomin člani območnih združenj tradicionalno ob obletnici smrti položijo venec in prižgejo sveče.

Osrednji govornik je bil predsednik Zveze združenj borcev za vrednote NOB Murska Sobota *Eugen Emri*, ki je opisal

Zbrane sta nagovorila tudi član predsedstva Zveze borcev za vrednote NOB *Marjan Šiftar* in predsednik Madžarske zveze uporniških borcev in antifašistov – Zavezništvo za demokracijo (Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége MEASZ) *Vilmos Hanti*.

V krajšem kulturnem programu so člani območnih združenj recitali pesmi slovenskega pesnika in narodnega heroja *Karla Destovnika Kajuha* v spomin na 100. obletnico njegovega rojstva.

Brigitta Soós
sodelavka Generalnega konzulata RS v Monoštru

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je pacin (bencin) dojtavo. Na, nej se je sam od sebe dojtavo, vej je pa nej stvar, ka bi leko tau naprajla. Glavaške so zapovedali, ka za gnauk ne smej dragši biti. Gda od pacina, dizla, elektrike pa vsega toga pripovejdamo, od politične propagande tō leko gučimo. Zakoj? Za toga volo, ka v Sloveniji volitve na velke na dveri klonckajo. Vse tak vōgleda, ka aktualni glavaške slejden valcer plešejo. Kak povejdano, tak vōgleda. Lepau pa se čuje, kak brigo za svoje lidi majo. Depa zar za vsejm tejm se vsefele drūgoga godi. Godi pa se tau, ka svojim simpatizerom na velke nebesko dobre službe talajo. Tiste službe, v steraj se niške ne zmantra, niške si pleča vō ne vtegne, takše službe, ka sploy v službe nej trbej priti. Nej trbej, pejnezi pa se li samo sipavajo pa li sipavajo. Ka koli, ka nauva kriza že na pragi stodji, zatok pejnez eške zavole geste. Tau je tista stara formula, stera tak povej: za naše vsega zavole geste, za drūge pa tisto, ka ostane. Gda človek vse tau pa takše gleda, leko vidi, ka že od davnik se nika na velke nej vōminilo. Steri so pri kopanji, se najbole nasūnejo, drūgin drtine ostanejo. Velko vūpanje se je narodilo, ka volitve tau vōminijo. Ja, vūpanje slejdnje premine. Depa sto leko obeča, kak nauvi glavaške do ovak delali? Kopanja je kopanja, telko duga pa telko šurka, za vse se pri njoj nigdar zavole mesta ne najde.

Svoje mesto v slovenskoj popularnoj muziki pa je že davnik Lado Leskovar najšo. Eške vsigdar pun energije pa optimizma je za svoj 80 lejt velki koncert emo. Za Ladona bi leko prajli, ka je za vsigdar mladi austo. Nej samo eno žensko srce je za njim gorpaučilo, po cejlom svejti je spejvo, davnoga 1967 na festivali Evrovizije tō. Njegva nauta Malokdaj se srečava, po domanje Na rejtki gda se srečava, eške gnesden za nauto zalūbleni velā. Za tiste zalūblene, sterim je nej bilau usojeno vkūper ostati. Lado Leskovar je možakar vnaugi talentov. Hollywood ga je tō rad emo. Tak je 1968. leta vkūper z legendarnov Vanessov Redgrave v filmi Isidora špilo, s pet lejt starejšov velkov zvezdov Vanessov sta eške gnesden dobriva padaša ostala. Lado, v naši novinaj Porabje ti eške dosta zdravdja pa veseli lejt želejmo!

Dosta sreče pa slovenskomi parlamenti želejmo. Njim želejmo pri velkom deli. Nauve regule škejo naprej vzeti. Depa nej kakše prausne regule. Nej, sploy nej! Zaprav, o dvej regulaj pripovejdamo: o pranj pejnez, o financeranji terorizma. Si leko broditē? Parlament je vōnajšo, ka pejnezi se ne smejo ilegalno prati pa terorizem se ne smej financirati! Gda se od toga guči, bi si človek leko brodo, ka do tejsa mau so v parlamenti nej delali ali pa so dremali. Ja, zvekšoga so vsi pejnezi že davnik zaprani, kaj dosta več nej za dojsaprti ostalo. Ka pa terorizem? Pri terorizmi vse vkūper bole zamotano vōgleda. Zaprav, ka terorizem sploy leko znamenūje? V slovenskoj realnosti je tau nej samo bomba, atentat pa kaj takšoga. Terorizem je leko tau tō, ka kakšomi glavaši stoj povej, ka nika ne vej, ka samo dr.. mejša. Ja, terorizem si leko vsikši po svoje tomači. Lepau vas prosim, nej od toga tadale pripovejdati, gda v Slovenijo pridete! Leko vas tak brž za terorista vōzglasijo. Škemo prajti, če s svojov glavauv broditē.

Naš Srebrni brejg od terora nika neške čūti. Njemi že tau dojde, če stoj preveč brž po njem ojdi.

Miki Roš

... DO MADŽARSKE

Rastoča inflacija, upadajoče gospodarstvo

Po odločitvi o obrestnih merah je Narodna banka Madžarske (NBM) prejšnji teden objavila dve glavni napovedi svojega poročila o inflaciji, ki sta razkrili, da so zaposleni v centralni banki močno zvišali napoved inflacije in precej znižali napoved gospodarske rasti. Decembra so v NBM napovedovali 4-5-odstotno rast BDP-ja za letos, čeprav so takrat in celo v začetku letošnjega leta na Ministrstvu za finance že razmišljali o bolj optimistični napovedi, okoli 6 %. V primerjavi s tem je NBM zaradi rusko-ukrajinske vojne bolj zadržano, a še vedno izrazito poslabšala napoved, saj zdaj vidi kot realen le 2,5 - 4,5-odstotni razpon rasti. Razpon je nenavadno širok, kar odraža tudi velike gospodarske (politične) negotovosti, ki so posledica vojne. Ker je madžarsko gospodarstvo lani doseglo 7,1-odstotno rast, bi zdaj okoli 2,5-odstotna rast pomenila upočasnitev, NBM pa pričakuje, da bo povprečna inflacija med 7,5 in 9,8-odstotna.

Orbánova vlada je postavila cenovno zgornjo mejo pred inflacijo, ki štiti potrošnike pred naraščanjem cen bencina in dizla, znižala je trošarine, maksimizirala cene nekaterih osnovnih živil in sprejela sklep o višini maksimalne obrestne mere zaradi posojilojemalcev.

Madžarski premier je poslal pismo Evropski komisiji

Premier Viktor Orbán je v pismu voditeljem Evropske unije res zahteval črpanje kreditne linije, ki je na voljo v programu okrevanja za Madžarsko, je potrdil Bertalan Havasi, vodja tiskovnega urada predsednika vlade.

Denar se ne bi porabil za omilitev škode, ki jo je povzročila epidemija, ampak za krepitev vojske, varovanje meja in oskrbovanje beguncev iz Ukrajine. Premier je opozoril na poseben pomen ohranjanja enotnosti Evropske unije in na skupno odgovornost držav članic v kriznih razmerah. Da bi to dosegla, si Madžarska želi le, da bi ji bila sredstva EU dodeljena čim prej in bi jih fleksibilno uporabljala za namene, ki so najbolj primerni za spopadanje s krizo, je dejal.

www.radiomonoster.com

Nežitavna

Peterna Mariška, po možej Zankoč, v Števanovci živejo na najlepšom pa na največšom bregji. Letos majuša stauipijo v devetdeseto leto, depa tau bi niške nej pravo,

Nodjé me bolijo, ne morem tak odti pa v glavej že tó začnem pozabléna biti. Baugi vala, ovak zato še z rokami si vse obredim. Dja sam drva razkalala, ka sam

»Te bi več delala kak zdaj, če drügo nej, te bi nika trejbila. Vejpa osem plügov gauške mamó, pa itak drve moram tjiüpüvati.«

- *Zaka?*

»Vejpa sto de üšo, vejpa nega je. Tej mladi so že gospočki, tau že nede v gauško šlau. Sina Karčina aj samoga pošlem, gda deset vör dela, ka baude, če se ma kaj zgodej, drüdji sin Pišti je pa tó tak šamlavi z menov vret. Dja ne vejpm, na koj smo prišli, vejpa vsakšoga drügoga človeka noge bolijo, ne vejpm, ka je tau, ka je té svejt nam parneso.«

- *Venak zato smo bola betežasti, ka bola gospočko živemo.*

»Prvim je nej takšo djesti bilau kak zdaj, zdaj že ne vejo, ka do tjójali, takša dobrauta je. Mi smo žgaunke djeli, kukrčan kaup pa dejnstji kaup, steri je föjčko, gda je tadola po gontej üšo, kukrčan, tejtsti se je stavlo, zato ka je tak-

- *Kak je mesau cejlo leto tastalo?*

»Nika so okadili, drügo so pa vöspekli pa notra v pis-kre sklali, ka so potistim žir goravlajali. Če je vleta

»Te so še mali pa slabi bilej, sledkar so pa za sodaka šli, za dve leti, gda so dolazaslüžili, te so se pa že tak oženili pa odišli na svojo. Ti baba, ti pa samo sejdi tój v svojom globejnetji.«

- *Samo te globejnjak je fejst v lejpom mesti.*

»Lejpo je tój, samo tauga velkoga brega aj bi nej bilau, vejš, kelkokrat sam ga že zopodo gora pa tadola.«

- *Mate eden tjejp, dej ste vi pa mauž dolavzeti, gda ste se ženili. Gda je tau bilau?*

»Tau je leta 1951 bilau, majuša,

Zdavanjski kejp iz leta 1951

kakšo vekšo delo bilau, ali brž trbelo, pa nej bilau časa tjójati, te smo si vövezeli pa smo djeli. Vejš, ka prvim smo zatok trno teško žejvali, ka mantranja pa ka dela bilau.«

- *Vrejdno bilau se telko mantrati?*

»Vejpa ka bi delali, djesti je trbelo, te je še nej bilau fabrike, gde si leko pejnaze slöjžo. Mauž je sledkar v fabriko odo v ciglenco, mi drüdji smo pa doma delali. Oča od moža, on je rano mrau, samo šestdesetšest lejt je star bejo. Zatok pa v dolej dostakrat sam sama kosila z rokauv, pa od tasta sestra je še večkrat pomagala.«

- *Volau ste meli?*

»Kaj bi pa nej mejla, vejpa te se vejdlá, ka bar djesti mam, dja pa držina. Dja sam zatok trno dosta delala, nej čüda, ka me zdaj nodje bolijo.«

- *Pomauč je zatok bila, vejpa tri pojbe ste meli.*

gda sva se ženila, dja sam dvajsti lejt stara bejla, mauž pa edendvajsti. Depa zatok sva tažejvala, tak lepau pomalek. Zdaj tej mladi so že nej takši, malo so vtjüper, te pa odletéjo k vragaum eden od drügoga, če kaj malo bola težko dé. Prvim je takšo nej bilau, ka bi se laučili, če so koga vtjüpdali v cerkvi, tisto je že veko-večno tak ostalo. Müva sva petdesetšest lejt vtjüpžejvala, gda dobro bilau, gda sva se korejla, depa zatok eden drügoma sva vsikdar vse odpüstila, zatok sva takša lejpa lejta vtjüpar prežejvala. Zdaj sam že sama, depa mena če v mojoj tjójnji mer dajo, te sam dja tak lepau tá dočas, ka me Baug k sebi ne vzeme.«

(*Kejp na 1. strani: Krbülo pletsi so se navčili od svojoga tasta*).

Karči Holec

Peterna Mariška doma pri svojoj peči

ka so telko stari, zato ka tak dobro se držijo. Kak sebe taopravijo, tak kaulak rama oni vse vredi majó. Že komaj čakajo, aj malo baukšo vremen baude pa do leko vanej v ogradci delali. Po zimaj pa takšoga reda, gda so samo znautra pa nika ne morejo delati, se tak počütijo, kak če bi nežitavni bili. Gda sem se ž njimi pogučavo, so venak desetkrat prajli, kak so nežitavni. Pravijo oni, steri so devetdeset lejt stari, steri so v cejlom življenji delali pa zdaj se tó samo zato žaurgajo, ka že ne ladajo tak pa telko delati, kak gda so mladi bili.

- *Tetica Mariška, te ram v taum lejpom mesti je vaš rojstni ram?*

»Nej. Dja sam od Ajdeni, na drügom bregji bejla doma, tak ka mojoma mauža je nej trbelo daleč ojditi.«

- *Zdaj majuša stauipite v devetdeseto leto, depa itak tau pravite nasé, ka ste prej nežitavni, zaka?*

»Zato, ka se že ne morem tak pardjibati pa delati kak pred petdesetimi lejtami.

mogla, ka pa je krepak pen bejo, tejtstoga je sin na dva ali štiri tale vdaro. Dja sam je vse notrazvozó s talidjami, dvakrat, trikrat sam pelo pa te sam vsigdar malo sejdlá. Gda sam si vöpočinaula, te sam pá malo vozila, tau je tak šlau dočas, ka sam vse

Tetica Mariška s svojov držinov

drve nej notazvozila.

- *Te ste itak nej nežitavni, če še telko vse delate.*

»Vraga nej, kak bi pa nej nežitavan bejo, gda se človek samo tak potejče vsepovsedik.«

- *Ka bi delali, če bi zdaj znauva petdeset lejt stari bilej?*

ši škrblasti bejo. Tau je vsigdar od tasta brat pravo, gda se je kukrčan kaup peko.«

- *Te ste prvim dosta mesa nej djeli?*

»Nej trno, enoga bujcaka, takšoga, steri je stau petdeset kil vago, smo zabodnili pa k tauma nas je štiri pa pet bilau, pa itak mogo dojditi.«

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Reka Drava eno bole mlado sestro ma, Dravinja se zove. Njeno menje mala Drava znamenüje. Bejdvej reki sta na paulaj doma. Zaprav, eno paule se Dravsko polje zove, drugomi je Ptujsko polje ime.

Eno paule, dvauje menje
Gnes se po Dravskom pa Ptujskom pauli šetamo. Na, po slovenski se pauli polje pravi. Tak, ka od Dravskoga polja pa Ptujskoga polja pripovedjamo. Eno se po reki Dravi zove, drugo po najstarejšom slovenskom varaši, Ptuj se njemi gnes pravi. Inda se je vcejlak

samo v vodau je trbelo segniti. Gvüšno, ka se je tau zvekšoga vnoči godilo. Za edne šege se vej, ka je čas nikdar ne podvozi.

Uskoki

Bejdvej pauli sta skaus čas zavole lagvoga sprobali. Najbole se je krajina v cajti Törkov vöminila. Tak je do

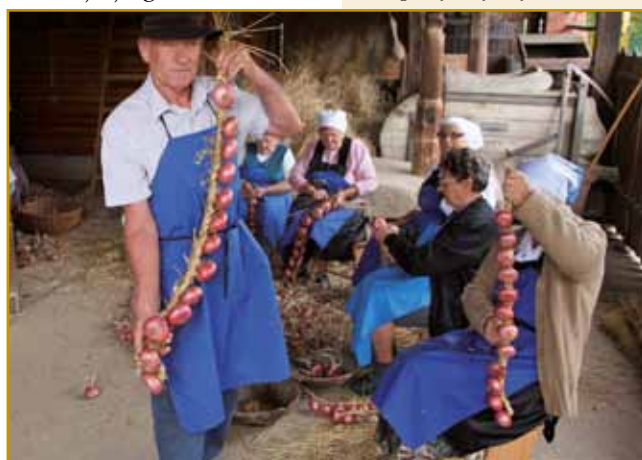
Drava je inda svejta nej tak šurka bila, kak se tau zdaj leko vidi. Tau se je po tejm zgodilo, gda so na njoj hidrocentrale napravli.

Dravsko paule se pri Maribori začne, se do Ptuja vleče pa vse do Pohorja pa do Haloz na drugom kraji. Po cejloj toj ravnici zavole potokov geste, vsi v Dravo tečejo. Najveška od nji je Dravinja, leko bi njoj mala Drava tö prajli. Že od inda pa sta bejdvej pauli po lüki poznanivi. Istina, ka se na paulaj vse drugo tö pauva, depa lük je tisti, steri je lidan s te krajine eno drugo menje dau: »lükari« je zovejo. Krajini pa zavolo nji se »Lükarija« tö pravi.

ovak zvau. Če bi se viskogor na nébo zdignili, bi vidli, ka reka Drava velko ravnico, velko paule, na dvauje seče. Pa tak je s toga dvauje menje prišlo.

Lük pa lükari so svojo knigo daubili. Že leta 1936 je vöprišo roman Lükarji. Anton Ingolič ga je napiso. Glavnoga junaka v Murski Soboti tö leko srečamo, tam lük odava pa se v varaško bogato žensko zalübi. Vejmo, inda so takše lübezni dojazpovödane bile. Ribičija na Dravi pa drugi potokaj je ranč tak dojazpovödana bila. Samo gospočki so leko ribe lovili, depa na bejdvej paulaj se je z mrežami vsikdar na črno riba lovila. Tau je edna regula nej mogla dojstaviti. Razmeti se mora, vej so pa gesti skor na pragi meli,

ednoga vcejlak nauvoga fenomenena prišlo. Vcejlak nauva etnija je gratala. Tau so

Lükari so inda po cejloj Sloveniji lük odavali. Na kaula so ga djali, se od rama do rama pelali, eno senje brezi nji je nej taodišlo. Njina kaula so njim na dugi potaj daum tö bila. Eške gnes se dosta lüka pauva, vsikšo leto organizzejrajo Lükarske dneve, na steraj stare šege gorbidijo. Na tom kejpi vidimo, kak avtohtono sorto lüka nutvežejo, ptujski lük se njemi pravi.

Uskoki, steri so iz svoje krajine v drugo odskočili. Že se skor gnako čüje; uskoki-od-

Tak je eden Uskok vögledo. Na bejdvej paulaj eške gnes Uskoki živejo, zaprav, od Uskokov dalečnja žlata, če tak povejmo. Na tau brž gorpridemo, gda poglednemo, kak se steri piše. Depa, gnes od Uskokov dalečnja žlata vcejlak ovak vögleda. Uskoki pa so se nej samo na tej dvej paulaj naselili. Zavolé je najdemo eške v trej drugi krajinaj pauleg granice s Hrvaškov: v Beloj krajini, Suhoj krajini pa na Dolenjskom. Depa od tej Uskokov pa tem kaj več povejmo, gda mo se po tej krajinaj šetali.

pa začali vcejlak po svoje živeti. Depa dun so vcejlak ovak živeli. Leko so se nasečili, depa mogli so grajnco s Törkami varvati. Uskok je nekšefele sodak-paver biu. Če je tau delo, ka je casar z Beča zapovödo, je leko na zemlej ostano. Zatok pa, ka so se bojnali, njim je porcij nej trbelo plačati. Uskoke so eške kak Vlahe, Morlake, Prebege pa hajduke tö zvali.

Dva varaša na dvej paulaj

Od Ptuja smo neka že prajli. Drugi varaš, steri za bole vekkšoga velá, je Ormož. Leko povejmo, ka se pri Ormoži Dravsko paule konča, brejgi se začnejo, Slovenske gorice njim pravimo.

Korant prvo brazdo vleče. Stejm aj bi dober pauv biu. Tau staro vörvanje se vsikšo leto v vesi Markovci pauleg Drave leko pogledne.

Za Ormož bi leko prajli, ka skor na Dravi stodji. Tam je Drava že granica med Slovenijov pa Hrvaškov. Varaš je v zgodovini dosta trpo. Madžari, Törki pa Kruci so ga gorvužigali pa rüšili. Od slejdnjim je Ormož leta 1991 goro, gda se je bojna za Slovenijo godila. Ovak pa si je Ormož s Ptujom v velkoj žlati. Oba varaša sta od ene velke plemenite žlate bila. Gnes njim Ptujski gospaudge pravimo, ovak pa od rejsan velke držine Attems pripovedjamo. Nej samo Ptuj pa Ormož, eške dosta drugoga po cejlon Štajeri pa v Italiji je tö nji-

vo bilau. Tak sta Ormož pa Ptuj s tauv velkov držinov zvezaniva pa z Dravov, stera kak ena žila zmejs med njima teče. Žila, stera cejlo krajino napaja. Gnes električno lidam dava, inda pa je Drava poštija bila. Ja, po njoj so vekši pa menjši čanaklinge vse tau delali, ka gnes kamijoni delajo. Tau je dober služ biu, depa nej tau vsikši leko delo. Znauva so gospaudge, grofovge bilitisti, steri so dopistili, sto je na Dravi s čanaklinom leko delo. Od kec do kec je leko üšo, kakše porcije je plačo pa tak naprej pa tak tadale. Gnes samo eške kakši čanaklin srečamo, iz steroga stoj ribe lovi. V Dravi pa rejsan zavole rib geste.

Korant, Kurent

Gda od Dravskoga paula pripovedjamo, brezi kurenta néde. Tej je po cejлом svejti poznani. Depa pazko trbej meti, če v kakšo vés človek pride, kak od njega kaj povej. V eni vesnicaj za kurenta ranč čüti neškejo. Pravijo, ka po indašnje se korant zove pa nikši kurent je nej. Zatok, ka je korant nigdar nej v varaši biu. Tau tradicijo pavri majo, steri na zemlej delajo. Od modernoga karnevala sploj čüti neškejo, svoje indašnje šege majo.

Miki Roš
slike: svetovni splet

TRIGENERACIJSKA DRŽINA V LEJPOM PORAZMENJI

V Slovenskoj vesi dosta takši držin živé, gde sta obadva stariša domanjiva Slovenca, depa že vse menja takši, gde več generacij živé vtjüp pa tau v lejpom porazmenji. Hvala baudji sta Eržika Dončec – po dekliskom Nemet, po domanjom pa Babina – pa mauž Endre srečniva, ka napunjeno mata svoj raum z mlaščim žuborenjom, veseldjom pa velkov lübeznijov. Njeva v cejlom življenji flajсно pa pošteno delata, se tröjdita, aj vse leko včinita za svoje mlajše pa vnutje pa aj vsi v veseldji, radosti pa lübezni leko živejo.

- Eržika draga, kak sta začnila vüva z možaum svoj zakonski žitek?

»Miva sva se 1976. leta v februari oženila pa sva tisto leto že začnila zidati tö. Pri moji starišaj smo se držali štiri lejta pa smo te 1980. leta sèprišli.«

- Kak sta se leko podala mladiča za takšo veliko delo?

Eržika s svojima vnučicama Jazmino in Janko na Slovenskoj fašenskoj povorki pri slovenski penzionistaj 2019. leta.

»Dja, tau mesto za raum je tjupleno bilau, tau so nama moji starištje tjučili. Tü en stari raum bijo, tistoga smo dolaraztrgali pa smo te tak zidali nauvoga. Doma so nam dosta pomagali. Te tak bilau, šaudar pa pejssek so nam s konji zvozili z Rabe, lejs v gauštja bijo. Moj oča je v cinglencaj delo pa je bola fal daubo cidjeu. Pomagali so nam pri deli moja žlata, moža žlata pa drudji padaštji, padaštjine, ka

smo mladi bili. Dosta lüstva nam je pomagalo. Moj mauž je pa spoj dosta vedo sam narediti. Tak, ka tau vse spoj velka pomauč bila. Te so v več

Držina Dončec je na veliko svetila 65. rojstni den matere Eržike. (s prave strani v zadnjem redej: mauž Endre, sin Andraž, domanja hčer Eva z možaum, Gabriella z Veszprema z možaum, naprej pa vnučki: Andraž s Švajca, Janka, Adam, Daniel, Jazmin pa Gergeby.

mejstaj zidali v vesi tö, pa je te mauž pá tanazaj odo njim pomagat, tak je dolaslüžo pomauč. Ej, pa zdaj tö večkrat pravimo, ka tjelko je trbelo delati, dočas je kreda grato raum. Zdaj že pri zidanji vse

zandolej, gda se telko nauwi ramov zida? Vejpa na strejo odti, cejli den na garico gora-dola odti, je nevarno, tröjčno pa möjčno delo tü. »Gda mladi bijo, bola zandolo kak že zdaj. Bilau, ka gda sam v tri partije delala v židanoj fabritji pa sam večer na deseto vöro išla delat, pa ga eštja nej doma bilau, ka sam mlajša sama njala doma. On je z dela domau prišo pa včasik tadale išo privatno delat, največkrat do kmice. Tak je djé, ka zdaj že vse delo ne mora vzeti, ka ne zandolej, vej je pa že tö sedemdeset lejt star.«

- Kak pa stadjita s svojov držinov?

»Tri mlajše mava pa osem vnukov, trnok sva njim radi-va. Najstarejši je sin djé, on se je vönavčo informatiko na univerzi (egyetem) v Veszprémi. Gda je zgotovo, je v Pešt išo delat pa te od tistec išo v Švajc, gde pri enoj firmi dela. On je z držinov že taum osem lejt, spoj dobro ma dé, plačani je tö dobro djé. Pojbič je že leto dni star bijo, gda so tavö šli, deklčina se pa za dve leti narodila. Starejša hči se tö v Veszprémi včila na univerzi, taum se je z

možaum spoznala, pa tak so ostali taum. Ona na univerzi vči, zet pa tö taum mé delo v Veszprémi. Njeva tö tri mlajše mata. Tretja hči je pa tü doma z nami z možaum pa s trejmi mlajši, z dvömi vnučki pa z vnukom.«

- V Porabji zvöjn njaga nejga več takšoga majstra, kak

možaum spoznala, pa tak so ostali taum. Ona na univerzi vči, zet pa tö taum mé delo v Veszprémi. Njeva tö tri mlajše mata. Tretja hči je pa tü doma z nami z možaum pa s trejmi mlajši, z dvömi vnučki pa z vnukom.«

- Tau je gvüšno težko starišom, spoj pa materi, gda tak daleč majo svoje mlajše.

»Dja sam furt tak prajla, gda je sin že zgotauvo pa starejša hči tö, ka dej delo dobita, taumta aj deta. Tak smo vedli, vsikšoga doma zdržati ne moremo, zaman smo gora ponidili, ka tü v sausadi mesto tjučimo, aj zidajo pa tü baujo doma, depa oni nej.«

- Kak nagausta se leko srečate med seov?

»Prvim sam večkrat išla k sinej, gda so menši bili mlajši, zdaj so že veltji djé. Sin s svojov držinov na leto gnauk

- Kak pa stadjita s svojov držinov?

»Tri mlajše mava pa osem vnukov, trnok sva njim radi-va. Najstarejši je sin djé, on se je vönavčo informatiko na univerzi (egyetem) v Veszprémi. Gda je zgotovo, je v Pešt išo delat pa te od tistec išo v Švajc, gde pri enoj firmi dela. On je z držinov že taum osem lejt, spoj dobro ma dé, plačani je tö dobro djé. Pojbič je že leto dni star bijo, gda so tavö šli, deklčina se pa za dve leti narodila. Starejša hči se tö v Veszprémi včila na univerzi, taum se je z

- Kak pa stadjita s svojov držinov?

»Tri mlajše mava pa osem vnukov, trnok sva njim radi-va. Najstarejši je sin djé, on se je vönavčo informatiko na univerzi (egyetem) v Veszprémi. Gda je zgotovo, je v Pešt išo delat pa te od tistec išo v Švajc, gde pri enoj firmi dela. On je z držinov že taum osem lejt, spoj dobro ma dé, plačani je tö dobro djé. Pojbič je že leto dni star bijo, gda so tavö šli, deklčina se pa za dve leti narodila. Starejša hči se tö v Veszprémi včila na univerzi, taum se je z

možaum spoznala, pa tak so ostali taum. Ona na univerzi vči, zet pa tö taum mé delo v Veszprémi. Njeva tö tri mlajše mata. Tretja hči je pa tü doma z nami z možaum pa s trejmi mlajši, z dvömi vnučki pa z vnukom.«

- Tau je gvüšno težko starišom, spoj pa materi, gda tak daleč majo svoje mlajše.

»Dja sam furt tak prajla, gda je sin že zgotauvo pa starejša hči tö, ka dej delo dobita, taumta aj deta. Tak smo vedli, vsikšoga doma zdržati ne moremo, zaman smo gora ponidili, ka tü v sausadi mesto tjučimo, aj zidajo pa tü baujo doma, depa oni nej.«

- Kak nagausta se leko srečate med seov?

»Prvim sam večkrat išla k sinej, gda so menši bili mlajši, zdaj so že veltji djé. Sin s svojov držinov na leto gnauk

- Kak pa stadjita s svojov držinov?

Vekivečno najlepši den v življenji Eržike pa Endrena.

ali dvakrat pride domau, djé, gda sproleti tö, v leta pa tak na dugši cajt. Ovak pa vsakšo nedelo večer gunčimo na skajpi, tak ka se vse vejmo zgunchati pa vidimo eden drugoga. Gvüšno, ka tau spoj dobro, etak se ranč ne vidi, ka so tak daleč od dauma. S starejšov hčerdjav se pa večkrat leko srečamo, njene mlajše sam dostakrat skrb mejla, ona je skrajaj pa več-

krat pride tö.«

- Eržika, kak mati, spoj pa zdaj, ka si v penziji, ka leko včiniš, kak se brigaš, aj vsakdanešnje življenje lepau leko funkcionéra v trigeneracijskoj držini?

»Z možaum vred sva radiva djé, ka neakoga mamö tü doma, gda gnauk takšoga grauboga raum mamö. Mauž tö furt dé na delo, tak ka bi dja dosta bila sama. Mi se vse zgučimo, sto kama dé, ka má za dela, gda má čas za vekšo delo. Tau vse vöopitam vsakšoga, pa te vejmo, gda leko obredimo delo. Vsi vtjučer primamo. Ka leko, njim pomagam, vekša vnučka na Gorenji Senik odi v šaulo, tisto sprejavam na bus pa go čakam tö. Vsi pri ednom stoli sèdemo dola, dja tjučjam, pečem pa čakam k stoli cejlo držino. Pa te vsi dobro vögledamo, pa furt pravijo, ka tau je, ka mama tjuča. Vnutji tö, gda domau pridejo s šaulo ali vrtca, včasik pitajo, mama ka tjučjala, ali že zazrankoma pitajo, ka de mama tjučjala. Nej so prebrani, nej so tak navčeni, ka bi furt mesau djeli, ka dja stjučjam, tau djejo. Ovak njim vse tü ne dopistimo, hči je tö tak, dja sam tö tri

mlajše mejla, pa sam tö nej vse dopistila. Tak je djé, če hči kama dé, mlajše skrb mam, pa gda nejga vrtca pa ne odijo v šaulo, té tö je leko z menov doma njajo. Dosta se pogučavamo z mlajši, vrli so, ka baugajo. Trno ji radi mamö. Dobro, ka se vsi poštvavamo, porazmejmo pa radi mamö.«

Klara Fodor

Slike: iz arhiva držine Dončec

**SPORED SLOVENSkih
TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV**
**OD 01. APRILA
DO 07. APRILA**
PETEK, 01.04.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 07:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Ugriznimo znanost, 10:30 TV-izložba, 10:45 Šef doma: Reciklaža suhega kruha, 11:00 Vem!, 11:40 TV-izložba, 11:55 Otroci Sredozemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Skrivnosti spanca, 14:30 Prislunimo tišini, 14:45 TV-izložba, 15:00 Mostovi – Hidak, 15:45 Osvežilna fronta, Otroški in mladinski program, 16:10 Slovar spolne vzgoje, 16:20 Infodrom, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ah, ta leta!, 17:50 Družina Jazbečjak, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem!, 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 V petek zvečer, 21:25 Na lepše, 21:55 Vreme, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Kinoteka: Človečnost in papirnati baloni, 00:10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 00:35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 01:25 Napovedujemo

PETEK, 01.04.2022, II. spored TVS

06:00 Napovedujemo, 10:30 Videotrak, 11:30 Dobro jutro, 14:20 Grofičino popoldne, 15:25 O živalih in ljudeh, 16:05 Na vrtu, 16:40 Festival Godibodi: Batista Cadillac, glasba, 18:00 Nogomet (M): Žreb skupin za svetovno prvenstvo 2022, 19:10 Zelenski, Dok. program, 20:15 Kraljestvo, film, 22:30 Buča na vroči strehi sveta, film, 23:55 Videonoč

SOBOTA, 02.04.2022, I. spored TVS

06:25 Odmevi, 07:00 Otroški program, 10:20 Infodrom, 10:35 Skoraj nikoli, nanizanka, 11:05 Kapucar, nanizanka, 11:20 TV-izložba, 11:45 Ah, ta leta!, 12:15 Duhovni utrip, 12:30 Ozare, 12:35 NaGlas!, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 O živalih in ljudeh, 13:50 TV-izložba, 14:10 Podjetno naprej: Posestvo Saksida, turizem z vinarstvom, 14:40 Prislunimo tišini, 15:00 Ekipa Bled, 15:30 Rojaki, 16:00 Ambienti, 16:30 Na vrtu, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Luka in Lučka, risanka, 17:30 Sobotno popoldne, 19:00 Dnevnik, 19:20 Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Joker, kviz, 20:55 Kaj dogaja?, 21:30 Vigil, nanizanka, 22:40 Poročila, Šport, Vreme, 23:10 Sedmi pečat, film, 01:15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 01:40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 02:30 Napovedujemo

SOBOTA, 02.04.2022, II. spored TVS

06:00 Napovedujemo, 07:00 Najboljše jutro, 09:00 Pričevalci: Roza Pavlin Kihler, 11:20 »Bejž če vejdš« v epizodi Kirgizija, dok. film, 12:40 Koncert skupine Manouche, Stišn Se K men, 14:35 Avtomobilnost, 15:30 Tri generacije: Marlenka, Marija Lucija in Hana Stupica, 16:50 Košarka: Krka - Budućnost, liga ABA, 18:50 Na dolžnosti, nadaljevanka, 19:55 Utrip, 20:10 Zrcalo tedna, 20:30 Gospod Jones film, 22:15 Pesem Amerike, 00:25 Videonoč

NEDELJA, 03.04.2022, I. spored TVS

07:00 Otroški program, 10:00 Nedeljsko bogoslužje, prenos iz župnijske cerkve v Hrenovicah pri Postojni, 11:00 TV-izložba, 11:20 Ozare, 11:25 Obzorja duha, 12:00 Ljudje in zemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 V petek zvečer, 14:50 TV-izložba, 15:10 Moja sijajna kariera, Film, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Bacek Jon, risanka, 17:30 Nedeljsko popoldne, 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 V imenu ljudstva, nadaljevanka, 21:10 Intervju, 22:00 Poročila, Šport, Vreme, 22:30 Zakaj skačem, dok. program,

23:50 Za lahko noč: Mojmir Sepe: Pogled z gradu, koncert, 00:00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 00:30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme 01:20 Napovedujemo

NEDELJA, 03.04.2022, II. spored TVS

06:00 Napovedujemo, 07:00 Duhovni utrip, 07:15 Ugriznimo znanost, 07:40 Potujoča muzika 2019: Koncert združenih mladinskih zborov Slovenije, 09:00 Folklorna skupina Metla KTD Miklavž pri Ormožu, 09:10 Otroški pevski zbor RTV Slovenija, Anka Jazbec in Ansambel Janeza Dovča, 10:00 Nika, film, 11:45 Življenje na strehi sveta, dok. program, 13:05 Don Camillo, film, 14:50 Ambienti, nanizanka, 15:30 Pesem Amerike, 17:55 Revni v bogati Ameriki, dok. program, 19:00 Specialna enota Dunaj, nanizanka, 19:50 Žrebanje Lota, 20:00 Arena: Slovenija in Expo 2020 Informativni program, 20:55 Avstralija in barvah, dok. program, 21:50 V mreži kamore: Obisk, nanizanka, 22:50 Nedeljsko popoldne, 00:15 Kaj dogaja?, 00:50 Videonoč

PONEDELJEK, 04.04.2022, I. spored TVS

06:20 Zrcalo tedna, Utrip, 07:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Obzorja duha, 10:40 TV-izložba, 10:55 Šef doma, 11:10 Vem!, Kviz, 11:45 TV-izložba, 12:00 Intervju, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Izumi, ki so spremenili svet: Raketa Dok. program, 14:25 TV-izložba, 14:40 S-prehodi: Franka Žgavec, predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž, 15:10 Dober dan, Koroška, 15:50 Otroški program, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Podjetno naprej: Posestvo Saksida, turizem z vinarstvom, 17:50 Kuhar Štef, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem!, 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Slovenija zdaj: Soočenje parlamentarnih strank, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Umetni raj, 23:15 Glasbeni večer: L. van Beethoven, Koncert za tri soliste in J. Juhant, Tris, 00:10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 00:40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 01:30 Napovedujemo

PONEDELJEK, 04.04.2022, II. spored TVS

06:00 Napovedujemo, 11:00 Videotrak, 12:10 Dobro jutro, 15:00 Prislunimo tišini, 15:30 Na lepše, 16:20 Ljudje in zemlja, 17:30 Sobotno popoldne, 19:05 Afriški kralji: Preteklost, sedanost in prihodnost, dok. program, 20:00 Življenje na strehi sveta, dok. program, 21:00 Dediščina Evrope: Ridley Road, 22:10 Podjetno naprej, 22:40 Češnjevi kolački, film, 23:05 Anja ganja, film, 23:25 Kam, film, 23:50 Videonoč

TOREK, 05.04.2022, I. spored TVS

06:25 Odmevi, 07:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Umetni raj, 10:35 TV-izložba, 10:50 Šef doma, 11:10 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Biti ženska, biti Zofka Kveder, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Svilna pot z Joanno Lumley: Benetke, Albanija, Turčija, 14:15 TV-izložba, 14:30 Duhovni utrip, 14:45 TV-izložba, Oglasi, 15:00 Kanape/Kanapé, 15:35 Nezmotljivi detektivi: Primer nadležnih klicev, 15:50 Skoraj nikoli: Stadion, 16:20 Kapucar, 16:30 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Slovenski magazin, 17:50 Niki Vrum: Brumberški brumnik, 18:00 Šef doma, 18:25 Vem!, 19:00 Dnevnik, 19:20 Slovenska kronika, 19:35 Šport, 19:45 Kultura, 19:55 Vreme, 20:00 Kukavici, 21:00 Ključ, Družboslovje, 21:55 Vreme, 22:00 Odmevi, 22:30 Šport, 22:40 Spo-

mini: prof.dr. Jože Pirjevec, 00:45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 01:10 Dnevnik, 01:30 Slovenska kronika, 01:40 Šport, 01:50 Kultura, 01:55 Vreme, 02:00 Napovedujemo

TOREK, 05.04.2022, II. spored TVS

06:00 Napovedujemo, 11:30 Videotrak, 12:40 Dobro jutro, 15:35 Avtomobilnost, 16:25 Slike in podoba Ludvika Vrečiča, 17:30 Joker, kviz, 18:30 Kaj dogaja? 19:05 Afriški kralji: Sledovi kolonializma, 20:00 Dokumentarna oddaja, 20:55 Colette, 22:50 NaGlas! 23:20 Venezuela - prekletstvo nafte, 00:20 Videonoč

SREDA, 06.04.2022, I. spored TVS

06:25 Odmevi, 07:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Slovenski magazin, 10:30 TV-izložba, 10:45 Šef doma, 11:05 Vem!, 11:45 TV-izložba, 12:00 Za pogledom dok. program, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Svilna pot z Joanno Lumley: Gruzija in Azerbajdžan, 14:15 Osmi dan, 14:50 Rojaki, 15:15 Mostovi – Hidak, 15:55 Male sive celice, kviz, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Naravni parki Slovenije: Krakovski gozd, 17:50 Bela in Sebastijan, ris., 18:05 Šef doma, 18:25 Vem!, 19:00 Dnevnik, 19:20 Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Film tedna: Druga zgodba, 21:55 Vreme, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Panoptikum, 23:40 Naravni parki Slovenije: Krakovski gozd, 00:20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 00:45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 01:35 Napovedujemo

SREDA, 06.04.2022, II. spored TVS

06:00 Napovedujemo, 10:00 Videotrak, 11:00 Kanape – Kanapé, 11:30 Dobro jutro, 14:25 Na lepše, 15:10 Robert Jukič, Drama, 16:35 Ambienti, 17:25 Nedeljsko popoldne, 18:55 Afriški kralji: Trenutek v času, 19:50 Žrebanje Lota, 20:00 Na utrip srca: Marianna von Martines, pozabljena skladateljica, 20:50 Neboa: Sedem dni prej, nanizanka, 22:15 Nara Petrovič = človek, film, 23:15 Videonoč, 06:00 Napovedujemo

ČETRTEK, 07.04.2022, I. spored TVS

06:25 Odmevi, 07:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Naravni parki Slovenije: Krakovski gozd, 10:30 TV-izložba, 10:45 Šef doma, 11:10 Vem!, 11:45 TV-izložba, 12:00 Arena: Slovenija in Expo 2020, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Svilna pot z Joanno Lumley: Iran, 14:15 TV-izložba, 14:30 Slovenski utrinki, 15:00 Težišče – Súlypont, 15:30 TV-izložba, 15:50 Sobotni krompir, 16:35 Poročila, Šport, Vreme, 17:00 Slovenija zdaj: Soočenje zunajparlamentarnih strank, 18:25 Vem!, 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Slovenija zdaj: Soočenje parlamentarnih strank, 21:55 Vreme, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Osmi dan, 23:10 Dediščina Evrope: Ridley Road, 00:25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 00:50 Dnevnik, 01:10 Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 01:40 Napovedujemo

ČETRTEK, 07.04.2022, II. spored TVS

06:00 Napovedujemo, 11:15 Videotrak, 12:30 Dobro jutro, 15:20 Panoptikum, 16:30 Prideš z nočjo, 17:30 V petek zvečer, 19:05 Skrivnosti spanca, 20:05 Otroški križarski pohod: Dečka preroka in papež, 21:00 Avtomobilnost, 21:35 Ambienti, 22:10 Nagrajenka Prešernovega sklada 2022: Sopranistka Andreja Zakonjšek Krt, izbrani glasbeni nastopi, 23:05 Slovenska jazz scena: Imer Traja Brizani in Amala v SNG Drama v Ljubljani, 00:05 Videonoč

ZVEZA SLOVENCEV NA MADŽARSKEM
VAS VLUJUDNO VABI NA
MEDGENERACIJSKO VELIKONOČNO DELAVNICO,
KI BO 7. APRILA 2022, OD 14. URE
V KULTURNEM DOMU V ŠTEVANOVCIH

- Z JELKO PŠAJD IZ POMURSKEGA MUZEJA MURSKA SOBOTA SE BOMO
POGOVARJALI O VELIKONOČNIH ŠEGAH

- S TAMARO IN MARJETO ANDREJEK IZ PM MURSKA SOBOTA BOMO IZDELOVALI
PIRHE Z BATIK TEHNIKO

PRIDRUŽITE SE NAM, DA SE BOMO SKUPAJ PRIPRAVLJALI NA
VELIKONOČNE PRAZNIKE!

PROSIMO VAS, DA NA DELAVNICO PRINESETE S SEBOJ ŽE KUHANJA JAJCA!

Spoštovani starši!

DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku vljudno vabi starše bodočih prvošolcev na **Dan odprtih vrat**, ki bo v sredo, **6. aprila 2022 ob 14^h**.

Staršem bomo pokazali obnovljeno, tehnično sodobno opremljeno šolo, jih seznanili z življenjem šole ter z vzgojno-izobraževalnim delom, ki poteka na naši šoli.

Našim otrokom nudimo:

- ✓ začetek pouka ob 8:10 (avtobus se odpravi iz Monoštra ob 7:30)
- ✓ poučevanje otrok v majhnih skupinah, razredih, družinsko vzdušje
- ✓ moderno, nadstandardno opremo učilnic, WIFI-internetno povezavo in stavbi
- ✓ brezplačen pouk računalništva v sodobni učilnici od 3. razreda naprej po urniku
- ✓ poučevanje jezikov od 1. razreda: tedensko 5 ur slovenskega jezika, tedensko 3 ure nemškega jezika
- ✓ za vse učence naše šole zagotavljamo brezplačen prevoz in učbenike
- ✓ različne brezplačne krožke
- ✓ spodbujanje nadarjenih otrok, dodatno strokovno pomoč po potrebi
- ✓ izlete in taborne doma in po Sloveniji
- ✓ nova učna sredstva, tudi interaktivne table, ki dobro služijo učinkovitemu poučevanju

Prisrčno vabljeni!

Več informacij: tel.: 94/534-016, e-mail: info@kossicsiskola.hu

VELKI DJILEJŠ IN FORUM Z ZAGOVORNICOV SLOVENCEV V MADŽARSKOM PARLAMENTI

Predsedstvo Društva porabski slovenski penzionistov je za 17. marciuš 2022 vküppozvalo velki djilejš, na šterom so nutpokazali, ka je društvo lanjsko leto delalo in kak je gazdüvalo. Občni zbor se je začno v trifrtale dve vöri, na njega je prišlo 60 procentov vsej članov. Djilejš je vodila *Marijana Kovač*. Prvi dnevni red je bilo poročilo, ka je taprajla predsednica društva *Marijana Fodor*. Poročilo nadzorne komisije za leto 2021 je povödala *Andrea Kovács*, po tistom je od gazdüvanja v lajnskom leti in od bilanse gončala knjigovodja *Margit Korpič*. Nut smo pokazali letošnji program: ka vse de Društvo porabski slovenski penzionistov mejlo, kakše programe si leko odberéjo člani, in dej se leko družijo in veselijo. Vöjpmo se, ka té viruš tau

leto ne pride nazaj, in mo se leko radüvali na programaj. Slejdnji dnevni red je bilo razno. Na konci djilejša se je predsednica *Marijana Fodor* zavalila članom, šteri so prvo leto pri kakši koli delaj pomagali. Zavalila se je podpredsednici in knjigovodji za njija trüde in delo. V tretjoj vöri se je začno forum, dej se je *Erika Köles Kiss* pogončavala z našimi člani. Prvim je taprajla, ka vse je delala in gončala od toga, ka do lüstvo vtjüppisali in aj se vse več löjdi zglati za Slovence. Samo tak leko prej ostane-mo Slovenci v Porabji in tak leko goradržimo našo porabsko materno rejč pa naše porabske šege in našo kulturo.

Marijana Fodor
predsednica DPSU

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtrek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobotka; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB